

Neatkarīgie un pašvaldību dibinātie vietējie mediji Latvijā: vērtības, saturs, auditorija

Anda Rožukalne

Rīgas Stradiņa universitāte, Komunikācijas studiju katedra, Latvija

Ievads. Pētījums ir daļa no projekta Tautsaimniecības transformācija, gudra izaugsme, pārvaldība un tiesiskais ietvars valsts un sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai – jaunas pieejas ilgtspējīgas zināšanu sabiedrības veidošanai (VPP EKOSOC-LV), apakšprojekts Nr. 5.2.5 “Refleksija par vērtībām un rīcības modeļi sociālo un ekonomisko pārmaiņu laikā” (ministrijas reģistrācijas Nr. 02.2-09/13), tajā analizētas neatkarīgo mediju un pašvaldību dibināto izdevumu mijiedarbība, pretrunas, vieta sabiedrības vērtību uztverē.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir izvērtēt izmaiņas Latvijas vietējo mediju sistēmā pēc reģionālās reformas 2011. gadā. Šajā laikā visos Latvijas jaundibinātajos novados izveidoti par nodokļu maksātāju līdzekļiem finansēti mediji, kas piedāvā žurnālistikai līdzīgu saturu, bet nenodrošina saturisko un viedokļu daudzveidību. Lai analizētu pašvaldību dibināto mediju ietekmi, veikta pašvaldību mediju struktūras kvantitatīvā analīze. Lai izpētītu pašvaldību mediju daudzveidību un to mijiedarbību ar vietējiem medijiem, veiktas intervijas ar neatkarīgajiem izdevējiem un pašvaldību izdevumu veidotājiem.

Rezultāti. Latvijas vietējo un reģionālo neatkarīgo mediju izdzīvošana ir apdraudēta (arī prezentējot ekonomiskus aprēķinus), jo straujā pašvaldību veidoto bezmaksas mediju attīstība pēc reģionālās reformas rada zaudējumus un samazina brīvas, neatkarīgas preses ietekmi, kā arī daļa auditorijas apšauba neatkarīgo mediju satura vērtību. Visos novados samazinās neatkarīgo mediju skaits.

Savukārt pašvaldību mediju veidotāju uzskatus var sadalīt četrās grupās: 1) pašvaldību mediji ir sabiedrisko attiecību produkts, kas radies vietējās preses ierobežotās aptveramības rezultātā; 2) pašvaldību mediji ir vērtība, jo tie veic sabiedrības hronikas un kultūras vērtību saglabāšanas funkciju; 3) pašvaldību mediji saturiski ir neatkarīgāki un kvalitatīvāki par neatkarīgo presi; 4) pašvaldību izdevumi ir efektīvs politiskās komunikācijas rīks vietēja līmeņa politiķiem, tas nodrošina esošo politisko spēku varas saglabāšanu. Vietēja līmeņa politiķi nav gatavi atteikties no sabiedrības līdzekļu izmantošanas sevis popularizēšanai, tāpēc nepieciešamas izmaiņas normatīvajos aktos. Pētījuma priekšlikumu daļā sniegti ierosinājumi mediju regulācijas izmaiņām.

Secinājumi. Pētījuma dati rāda, ka dažu gadu laikā vairākkārt pieaudzis pašvaldību izdoto mediju skaits, auditorija, finanšu investīcijas šajos izdevumos un to ietekme. Šis process samazinājis vietējās neatkarīgās preses iespējas pastāvēt, atņemot daļu no ienākumiem (reklāmdevēju investīcijas) un auditoriju (abonentus). Piemēram, laikraksts “Bauskas Dzīve” aprēķinājis, ka pašvaldības izdevuma darbība samazina tā ienākumus par 11 000 eiro gadā. Daļa no lasītājiem ērtības un līdzekļu trūkuma dēļ izvēlas bezmaksas pašvaldību izdevumus. Tādēļ samazinās neatkarīgi sagatavotas informācijas pieejamība, brīvas preses vērtība un plurālisms.

Pašvaldību izdevumi tiek veidoti, lai tos izmantotu politiskajā komunikācijā, popularizējot ievēlēto politiķu darbību. Rezultātā netiek nodrošināta neatkarīga diskusija par vietēja līmeņa jautājumiem, mediju iespējas nodrošināt korelācijas funkciju ir apdraudētas. Palielinās politiskā paralēlisma draudi.



Pētījums izstrādāts projekta “Tautsaimniecības transformācija, gudra izaugsme, pārvaldība un tiesiskais ietvars valsts un sabiedrības ilgtspējīgai attīstībai – jaunas pieejas ilgtspējīgas zināšanu sabiedrības veidošanai” (VPP EKOSOC-LV) apakšprojekta Nr. 5.2.5 “Refleksija par vērtībām un rīcības modeļi sociālo un ekonomisko pārmaiņu laikā” (ministrijas reģistrācijas Nr. 02.2-09/13) ietvaros.